

abundare gratiam facit. *Lazare*, inquit, *veni foras* (Joan. xi, 39, 43). Ac si manifestius dicat: Quousque conscientiae tuae caligo te detinet? quoadiu in cubili tuo gravi corde compungeris? Veni foras, procede, respira in lucem miserationum mearum. Hoc enim est quod in propheta legisti: *Infrenabo os tuum laude mea, ne pereas* (Isai. XLVIII, 9). Evidentius quoque propheta alius de se ipso: *Ad me ipsum*, inquit, *anima mea turbata est; propterea ero memor tui* (Psal. XLI, 7).

4. Jam vero quid sibi vult quod ait: *Tollite lapidem*, et post pauca, *solvite eum*? (Joan. xi, 39, 44.) Nunquid post visitationem gratiae consolantis cessabit agere poenitentiam, quoniam appropinquavit regnum caelorum; aut abjiciet disciplinam, si forte irascatur Dominus, et pereat de via justa? Absit hoc! Tollatur lapis, sed poenitentia maneat, non jam premens et oerans, sed vividam et robustam mentem roborans magis atque confirmans: nimirum ejus cibus sit, quem antea nesciebat, Domini facere voluntatem. Sic et disciplina non jam constringit liberum, secundum illud: *Justis non est lex posita* (I Tim. i, 9); sed voluntarium regit, et dirigit in viam pacis. Super hac Lazari suscitatione manifestius psallit propheta: *Non derelinques animam meam in inferno*; quia, ut dixisse me memini secundo hujus festivitatis die, infernus quidam et carcer animae, rea conscientia est. *Nec dabis sanctum tuum* (non suum ipsius, sed tuum utique, quem ipse sanctificas) *videre corruptionem*. Corruptione siquidem proximus erat quadriduanus, qui ceperat jam fetere. Prope erat ut penitus dissolveretur, et veniens in profundum malorum contemneret impius; sed praeventus voce virtutis, et ab ea vivificatus gratias agit dicens: *Notas mihi fecisti vias vitae, adimplebis me laetitia cum vultu tuo* (Psal. xv, 10, 11). Ad ipsius siquidem contemplationem evocasti et eduxisti ab inferno animam meam: dum anxietur super me spiritus meus, intueus conscientiae propriae faciem nimis abominandam. *Clamavit*, inquit, *voce magna: Lazare, veni foras*; magna utique voce, non tam sono clamosa, quam pietate et virtute magnifica.

5. Sed quod devenimus? Nunquid non supra caelos Virginem prosequeremur euntem? Et ecce cum Lazaro descendimus in abyssum. A splendore virtutis ad fetorem quadriduani proclivis decurrit oratio. Cur hoc, nisi quia pondere proprio ferebamur; et trahebat nos materia, tanto uberius utique, quanto familiarior? Fateor imperitiam meam, pusillanimitatem propriam non abscondo. Non est equidem quod me magis delectet, sed nec quod terreat magis, quam de gloria Virginis matris habere sermonem. Ut enim sileam interim ineffabile privilegium meritum, et praerogativam 1005 penitus singularem, tanto eam devotionis affectu amplectuntur, honorant, suscipiunt, ut dignum est, universi, ut licet de ea loqui gestiant omnes; tamen quidquid dicitur de indicibili, eo ipso quod dici potuerit, minus gratum sit, minus placeat, minus acceptetur. Quidni minus

sapiat quidquid de incomprehensibili gloria comprehendere poterit mens humana? Ecce enim si in ea laudavero virginitatem, mihi multae virgines post eam videntur offerri. Si humilitatem praedicavero, invenientur forte vel pauci, qui, docente Filio ejus, mites facti sunt et humiles corde (Matth. xi, 29). Si magnificare voluero misericordiae ejus multitudinem, sunt aliqui misericordiae viri, etiam et mulieres. Unum est, in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentem, gaudia matris habens cum virginitatis honore. *Optimam*, inquit, *partem elegit sibi Maria* (Luc. x, 42). Optimam plane, quia bona fecunditas conjugalis, melior autem castitas virginalis; prorsus autem optima est fecunditas virginea, seu fecunda virginitas. Mariae privilegium est non dabitur alteri, quia non auferetur ab ea. Singulare est, sed continuo etiam indicibile invenitur, ut nemo assequi possit, sic nec eloqui quidem. Quid si et illud adjicias, cujus mater? Quae jam poterit lingua, etiamsi angelica sit, dignis extollere laudibus Virginem matrem; matrem autem non cujuscunque, sed Dei? Duplex novitas, duplex praerogativa: duplex miraculum, sed digne prorsus aptissimeque conveniens. Neque enim filius alius virginitatem, nec Deum decuit partus alter.

4. Verumtamen non hoc tantum sit diligenter attendas, sed caeteras quoque virtutes singulares prorsus invenies in Maria, quae videbantur esse communes. Quae enim vel angelica puritas virginitati illi audeat comparari, quae digna fuit Spiritus sancti sacramentum fieri, et habitaculum Filii Dei? Si rerum pretia de raritate pensamus, quae prima in terris angelicam praeposuit ducere vitam, super omnes est. *Quomodo*, inquit, *fiet istud? quoniam virum non cognosco*. Immobile praepositum virginitatis, quod nec angelo filium promittente aliquatenus titubavit. *Quomodo*, inquit, *fiet istud? Neque enim eo modo, quo fieri solet in caeteris*. Virum penitus non cognosco, nec filii desiderio, nec spe prolis.

7. Quanta vero et quam pretiosa humilitatis virtus cum tanta puritate, cum innocentia tanta, cum conscientia prorsus absque delicto, imo cum tanta gratiae plenitudine? Unde tibi humilitas, et tanta humilitas, o beata? Digne plane quam respiceret Dominus, cujus decorem concupisceret rex, cujus odore suavissimo ab aeterno illo paterni sinus attraheretur accubitu. Vide enim quam manifeste sibi concinant Virginis nostrae canticum, et nuptiale carmen: nimirum cujus uterus, sponsi thalamus, fuit. Audi Mariam in Evangelio: *Respexit*, inquit, *humilitatem ancillae suae* (Luc. i, 34, 48). Audi eandem in epithalamio: *Cum esset rex*, inquit, *in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum* (Cant. i, 11). Nardus quippe herba humilis est, et pectus purgat: ut manifestum sit humilitatem nardi nomine designari, cujus odor et decor invenerit gratiam apud Deum.

8. Sileat misericordiam tuam, Virgo beata, si quis est, qui invocatum te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse. Nos quidem servuli tui

caeteris in virtutibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipsis. Laudamus virginitatem, humilitatem miramur; sed misericordia miseris sapit dulcius, misericordiam amplectimur charius, recordamur saepius, crebrius invocamus. Haec est enim quae totius mundi reparationem obtinuit, salutem omnium impetravit. Constat enim pro universo genere humano fuisse sollicitam, cui dictum est: *Ne timeas, Maria, invenisti gratiam* (Luc. i, 30), utique quam quaerebas. Quis ergo misericordiae tuae, o benedicta, longitudinem et latitudinem, sublimitatem et profundum queat investigare? Nam longitudo ejus usque in diem novissimum invocantibus eam subvenit universis. Latitudo ejus replet orbem terrarum, ut tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic et 1006 sublimitas ejus civitatis supernae invenit restaurationem, et profundum ejus sedentibus in tenebris et in umbra mortis obtinuit redemptionem. Per te enim caelum repletum, infernus evacuatus est, instauratae ruinae

caelestis Jerusalem, expectantibus miseris vita perditata data. Sic potentissima et piissima charitas et affectu compatiendi, et subveniendi abundat effectu, aequae locuples in utroque.

9. Ad hunc igitur fontem sitibunda properet anima nostra: ad hunc misericordiae cumulum tota sollicitudine miseria nostra recurat. Ecce jam quibus potuimus votis ascendentem te ad Filium deduximus, et prosecuti sumus saltem a longe, Virgo benedicta. Sit deinceps pietatis tuae ipsam, quam apud Deum gratiam invenisti, notam facere mundo; reis veniam, medelam aegris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adiutorium et liberationem sanctis tuis precibus obtinendo. In hac quoque die solemnitatis et laetitiae dulcissimum Mariae nomen cum laude invocantibus servulis per te, regina clemens, gratiae suae munera largiatur Jesus Christus Filius tuus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

DOMINICA INFRA OCTAVAM ASSUMPTIONIS B. V. MARIE.

SERMO

De duodecim praerogativis B. V. Mariae, ex verbis Apocalypsis xii, 1: « Signum magnum apparuit in caelo: Mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim. »

1. Vehementer quidem nobis, dilectissimi, vir unus et mulier una nocere: sed, gratias Deo, per unum nihilominus virum, et mulierem unam omnia restaurantur; nec sine magno fenore gratiarum. Neque enim sicut delictum, ita et donum; sed excedit damni aestimationem beneficii magnitudo. Sic nimirum prudentissimus et clementissimus artifex, quod quassatum fuerat, non confregit, sed utilius omnino refecit, ut videlicet nobis novum formaret Adam ex veteri, et Evam transfunderet in Mariam. Et quidem sufficere poterat Christus; siquidem et nunc omnis sufficientia nostra ex eo est; sed nobis bonum non erat esse hominem solum. Congruum magis, ut adesset nostrae reparationi sexus uterque, quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis plane et praepotens mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, sed divinam in eo reverentur homines majestatem. Absorpta videtur in deitatem humanitas, non quod mutata sit substantia, sed affectio deificata. Non sola illi cantatur misericordia, cantatur pariter ei iudicium (Psal. c. 1); quia, etsi didicit ex his quae passus est compassionem, ut misericors fieret, habet tamen et judicariam potestatem. Denique Deus noster ignis consumens est (Deut. iv, 24; Hebr. xii, 29). Quidni vereatur peccator accedere, ne, quemadmodum fluit cera a facie ignis, sic pereat ipse a facie Dei?

2. Jam itaque nec ipsa mulier benedicta in mulieribus videbitur otiosa: invenietur equidem locus ejus in hac reconciliatione. Opus est enim mediatore ad mediatorem istum, nec aliter nobis utilior quam Maria. Crudelis nimium mediatrice Eva, per quam serpens antiquus pestiferum etiam ipsi viro virus infudit; sed fidelis Maria, quae salutis antidotum

et viris, et mulieribus propinavit. Illa enim ministra seductionis; haec, propitiationis: illa suggestit praeparationem, haec ingessit redemptionem. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil austerum in ea, nihil terribile: tota suavis est, omnibus offerens lac et lanam. Revolve diligentius evangelicae historiae seriem universam: et si quid forte increpatorium, si quid durum, si quod denique signum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de caetero suspectam habeas, et accedere verearis. Quod si, ut vere sunt, plena magis omnia pietatis et gratiae, plena mansuetudinis et misericordiae, quae ad eam pertinent inveneris; age 1007 gratias ei qui talem tibi mediatricem benignissima miseratione providit, in qua nihil possit esse suspectum. Denique omnibus omnia facta est, sapientibus et insipientibus copiosissima charitate debitorum se fecit. Omnibus misericordiae sinum aperit, ut de plenitudine ejus accipiant universi, captivus redemptionem, aeger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, angelus laetitiam, denique tota Trinitas gloriam, Filii persona carnis humanae substantiam; ut non sit qui se abscondat a calore ejus.

3. Putasne, ipsa est sole amicta mulier? Esto siquidem, ut de praesenti Ecclesia id intelligendum prophetae visionis series ipsa demonstret; sed id plane non inconvenienter Mariae videtur attribuendum. Nimirum ea est, quae velut alteram solem induit sibi. Quemadmodum enim ille super bonae et malos indifferenter oritur, sic ipsa quoque praeterita non discutit merita; sed omnibus sese exorabilem, omnibus clementissimam praebet, omnium denique necessitates amplissimo quodam miseratur

affectu. Nam et defectus omnis sub ea : et quicquid fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadam sublimitate præ cæteris omnibus excedit et supergreditur creaturis, ut merito sub pedibus ejus luna esse dicatur. Alioquin nihil magnum dixisse videbimur, ut sit luna ista sub pedibus ejus, quam super omnes angelorum choros, super cherubin quoque et seraphin exaltatam nefas est dubitare. Solet autem luna non modo defectum corruptionis, sed et stultitiam mentis, nonnunquam vero et Ecclesiam hujus temporis designare; illam quidem propter mutabilitatem, hanc sane propter susceptum aliunde splendorem. Utraque vero, ut ita dixerim, luna sub Mariæ pedibus congrue satis ponitur, alio tamen atque alio modo : siquidem **B** *stultus ut luna mutatur; sapiens autem permanet ut sol* (Eccli. xxvii, 12). In sole nimirum et fervor, et splendor stabilis; in luna solus splendor, atque is omnino mutabilis et incertus, qui nunquam in eodem statu permanet. Jure ergo Maria sole perhibetur amicta, quæ profundissimam divinæ sapientiæ, ultra quam credi valeat, penetravit abyssum : ut quantum sine personali unione creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa. Illo nimirum igne prophetæ labia purgantur (Isa. vi, 7), illo igne seraphin accenduntur. Longe vero aliter Maria meruit, non velut summam tangi, sed operiri magis undique, et circumfundi, et tanquam ipse igne concludi. Candidissimus sane, sed et calidissimus hujus mulieris amictus : cujus omnia tam excellenter irradiata noscuntur, ut nihil in ea, non dico tenebrosum, sed ne subobscurum saltem, vel minus lucidum, sed ne tepidum quidem aliquid, aut non ferventissimum, liceat suspicari.

4. Insapientia vero omnis longe sub pedibus ejus est, ut penitus absit hæc ab insipientium mulierum numero, et collegio virginum fatuarum. Imo vero et unicus ille stultus, et totius stultitiæ princeps, qui vere mutatus ut luna, sapientiam perdidit in decore suo, sub Mariæ pedibus conculcatus et contritus, miseram patitur servitutem. Nimirum ipsa est quondam a Deo promissa mulier, serpentis antiqui caput virtutis pede contritura : cujus plane calcaneo in multis versutiis insidiatus est (Gen. iii, 15), sed sine causa. Sola enim contrivit universam hæreticam pravitatem. Alius non de substantia carnis suæ Christum edidisse dogmatizabat; alius parvulum non peperisse, sed reperisse sibilabat; alius, vel post partum, viro cognitam blasphemabat; alius Dei Matrem audire non sustinens, magnum illud nomen Theotocos impiissime suggillabat. Sed contriti sunt insidiatores, conculcati supplantatores, confutati derogatores, et beatam eam dicunt omnes generationes. Denique et continuo per Herodem draco insidiatus est parienti, ut nascentem excipiens filium devoraret, quod inimicitia essent inter semen mulieris et draconis.

5. Jam si Ecclesia lunæ magis intelligenda videtur vocabulo, quod videlicet non ex se splendeat,

sed ab **1008** eo qui dicit : *Sine me nihil potestis facere* (Joan. xv, 5); habes mediatricem, quam tibi paulo ante commendavimus, evidenter expressam. *Mulier*, inquit, *amicta sole, et luna sub pedibus ejus*. Amplectamur Mariæ vestigia, fratres mei, et devotissima supplicatione beatis illius pedibus provolvamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec benedixerit nobis : potens est enim. Nempe vellus est medium inter rorem et aream, mulier inter solem et lunam, Maria inter Christum et Ecclesiam constituta. Sed forte miraris non tam vellus opertum rore, quam amictam sole mulierem. Magna siquidem familiaritas, sed mira omnino vicinitas solis et mulieris. Quomodo enim in tam vehementi fervore tam fragilis natura subsistit? Merito quidem admiraris, Moyses sancte, et curiosius desideras intueri. Verumtamen solve calceamenta de pedibus tuis, et involuera pone carnalium cogitationum, si accedere concupiscis. *Vado*, inquit, *et videbo visionem hanc magnam* (Exod. iii, 3). Magna plane visio, rubus ardens sine combustione; magnum signum, mulier illæsa manens amicta sole. Non est rubi natura, opertum undique flammis, manere nihilominus incombustum; non mulieris potentia, ut sustineat solis amictum. Non est virtutis humanæ, sed nec angelicæ quidem : sublimior quædam necessaria est. *Spiritus sanctus*, inquit, *superveniet in te*. Et tanquam responderet illa : Quoniam spiritus est Deus, et Deus noster ignis consumens est : *Virtus*, ait, *non mea, non tua, sed Altissimi obumbrabit tibi* (Luc. i, 35). Nihil itaque mirum si sub tali obumbraculo talis sustineatur amictus.

6. *Mulier*, inquit, *amicta sole*. Plane amicta lumine tanquam vestimento. Non percipit forte carnalis : nimirum spirituale est, stultitia illi videtur. Non sic videbitur Apostolo, qui dicebat : *Induimini Dominum Jesum Christum* (Rom. xiii, 14). Quam familiaris ei facta es, Domina! quam proxima, imo quam intima fieri meruisti, quantam invenisti gratiam apud eum! In te manet, et tu in eo; et vestis eum, et vestiris ab eo. Vestis eum substantia carnis, et vestit ille te gloria suæ majestatis. Vestis solem nube, et sole ipsa vestiris. Novum enim fecit Dominus super terram, ut mulier circumdaret virum (Jerem. xxxi, 22), nec alium quam Christum, de quo dicitur : *Ecce vir, Oriens nomen ejus* (Zach. vi, 12). Novum quoque fecit in cælo, ut mulier sole appareret amicta. Denique et coronavit eum, et vicissim ab eo meruit coronari. Egredimini, filiæ Sion, et videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua (Cant. iii, 11). Verum hoc alias. Interim sane ingredimini magis, et videte reginam in diademate, quo coronavit eam filius suus.

7. *In capite ejus*, inquit, *corona stellarum duodecim*. Dignum plane stellis coronari caput, quod et ipsis longe clarius micans, ornet eas potius quam ornetur ab eis. Quidni coronent sidera quam sol vestit? Sicut dies verni, ait, circumdabant eam flores rosarum, et lilia convallium (Eccli. l, 8). Nimirum

læva sponsi sub capite ejus et jam dextera illius amplexatur eam (Cant. ii, 6). Quis illas aestimet gemmas? quia stellas nominet, quibus Mariæ regium diadema compactum est : Supra hominem est coronæ hujus rationem exponere, indicare compositionem. Nos tamen pro modulo nostræ exiguitatis, abstinentes a periculoso scrutinio secretorum, non incongrue forsitan duodecim stellas istas, duodecim prærogativa gratiarum intelligere videamur [alias, valeamus], quibus Maria singulariter adornatur. Siquidem invenire est in Maria prærogativas cæli, prærogativas carnis, prærogativas cordis : et si fuerit ternarius iste per quaternarium multiplicatus, habemus forte stellas duodecim, quibus reginæ nostræ diadema præfulgeat universis. Mihi sane singularis rutilat fulgor; primo quidem, in Mariæ generatione : secundo, in angelica salutatione; tertio, in Spiritu supervisione; quarto, in Filii Dei inenarrabili conceptione. Sic et in his quoque sidereum plane irradiat decus, quod virginitatis primiceria, quod sine corruptione fecunda, quod sine gravamine grvida, quod sine **1009** dolore puerpera. Nihilominus etiam speciali quodam splendore in Maria coruscant mansuetudo pudoris, devotio humilitatis, magnanimitas credulitatis, martyrium cordis. Vestræ quidem sedulitatis erit singula quæque diligentius intueri. Nos interim satis fecisse videbimur, si breviter ea potuerimus demonstrare.

8. Quid ergo sidereum micat in generatione Mariæ? Plane quod ex regibus orta, quod ex semine Abraham, quod generosa ex stirpe David. Si id parum videtur, adde quod generationi illi ob singulare privilegium sanctitatis divinitus noscitur esse concessa; quod longe ante eisdem patribus cælitus repromissa; quod mysticis præfigurata miraculis; quod oraculis prænuntiata prophetis. Hanc enim sacerdotalis virga, dum sine radice floruit (Num. xvii, 8); hanc Gedeonis vellus, dum in medio siccæ areæ maduit (Judic. vi, 37, 38); hanc in Ezechielis visione orientalis porta, quæ nulli unquam patuit (Ezech. xliv, 4, 2), præsignabat. Hanc denique præ cæteris Isaias nunc virgam de radice Jesse orituram promittebat (Isa. xi, 1). nunc evidentius virginem parituram. Merito signum hoc magnum in cælo apparuisse scribitur, quod tanto ante de cælo noscitur fuisse promissum. Dominus ait : *Ipse dabit vobis signum. Ecce virgo concipiet* (Isa. vii, 14). Magnum profecto signum dedit, quia et magnus ipse qui dedit. Hujus ergo prærogative fulgor quorum non vehementer reverberat aciem oculorum? Jam in eo quod tam reverenter atque officiosissime ab archangelo salutata est, ut jam tunc in regali solio supra omnes cælestium ordines legionum exaltatam cernere videretur, et paulo minus adoraturus feminam, qui solebat ab hominibus hactenus æquanimitè adorari; excellentissimum nobis Virginis nostræ meritum, et singularis gratia commendatur.

9. Nihilominus fulget etiam novus ille conceptionis modus, ut non in iniquitate, quemadmodum

cæteræ omnes, sed superveniente Spiritu sancto, sola, et de sola sanctificatione Maria conciperet. Nam quod verum Deum et Dei Filium genuit, ut idem ipse Dei atque hominis filius, unus omnino Deus et homo prodiret ex Maria, abyssus est luminis : nec facile dixerim, quod vel angelicus oculus ad hujus fulgoris vehementiam non caliget. De cætero sane et virginitatem carnis et propositum virginitatis, maxime et ipsius quoque propositi novitas evidenter illustrat : quod videlicet in libertate spiritus legis Mosaicæ decreta transcendens, illibatam Deo corporis simul et spiritus sanctimoniam vovit. Probat enim propositi inviolabile fundamentum quod tam constanter promittenti filium angelo respondit : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* (Luc. i, 34.) Forte enim propterea primo turbata est in sermone ejus, et cogitabat qualis esset ista salutatatio, quod benedictam sese audisset in mulieribus, quæ nimirum benedicti in virginibus semper optabat. Et extunc quidem cogitabat qualis esset ista salutatatio (alias, benedictio), quod jam videretur esse suspecta. Ubi vero in promissione filii manifestum virginitatis periculum videbatur, non potuit ultra dissimulare quin diceret : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Merito proinde et illam meruit benedictionem, et hanc non amisit; ut longe gloriosior fiat et virginitas ex fecunditate, et ex virginitate fecunditas, ac mutuis sese radiis illustrare hæc duo sidera videantur. **C** Magnam enim est virginem esse; sed virginem matrem esse, longe amplius per omnem modum. Jure etiam illud molestissimum tædium, quo reliquæ omnes gravidæ mulieres laborare noscuntur, sola non sensit, quæ sola sine libidinosa voluptate concepit. Unde et in ipso suæ conceptionis initio, quando potissimum cæteræ mulieres miserabilibus affliguntur, Maria tota alacritate montana conscendit, ut Elisabeth ministraret. Sed et ascendit Bethlehem, imminente jam partu, portans pretiosissimum illud depositum, portans onus leve, portans a quo portabatur. **D** Sic et in partu quam lucidum est quod nova exultatione novam edidit prolem, solo inter mulieres a communi maledicto et dolore paturientium **1010** aliena. Si rerum pretia de raritate pensamus, nihil his potest rarius inveniri. Siquidem in omnibus istis nec primam similem visa est, nec habere sequentem. E quibus nos, si ea fideliter intuemur, sine dubio admirationem concipimus, sed venerationem, sed devotionem, sed consolationem.

10. Cæterum quæ restant adhuc, et imitationem requirunt. Non est nobis ante ortum tam multifarie multisque modis promitti divinitus, cælitus prænuntiari : sed nec ab archangelo Gabriele tam novæ salutationis obsequiis honorari. Minus autem cætera duo communicat nobis : plane secretum suum sibi. Solo enim est, de qua dicitur : *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est* (Matth. i, 20) : sola cui dicitur *Quod ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei* (Luc. i, 35) Offerantur regi virgi-

nes, sed post eam : nam primatum sola vindicat sibi. Multo magis autem sola sine corruptione concepit, sine gravamine tulit, sine dolore filium parturivit. Itaque nihil horum a nobis exigitur; sed exigitur plane nonnihil. Nunquid enim, si defuerit nobis etiam mansuetudo pudoris, si humilitas cordis, si magnanimitas fidei, si compassio mentis, si negligentiam nostram numeram singularitas excusabit? Gratissima sane gemma in diademate, micans in capite stella, rubor in facie hominis verecundi. An vero quis putat, quod hac caruerit gratia, quæ gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria : ex Evangelio id probamus. Ubi enim aliquando loquax, ubi præsumptuosa fuisse videtur? Foris stabat quærens loqui filio (*Matth. xii, 46*), nec materna auctoritate aut sermonem interrupit, aut habitationem irrupit, in qua Filias loquebatur, in omni denique textu quatuor Evangeliorum, si bene meminimus, nonnisi quater Maria loquens auditur. Primo quidem ad angelum, sed cum jam semel atque iterum allocutus eam fuisset : secundo, ad Elisabeth, quando vox salutationis ejus Joannem exultare fecit in utero et ea magnificante Mariam, ipsa magis Dominum magnificare curavit (*Luc. i, 34-35*) : tertio, ad Filium, cum jam esset annorum duodecim quod ipsa et pater ejus dolentes quæsisent eum (*Luc. ii, 48*) : quarto, in nuptiis ad Filium et ministros (*Joan. ii, 3, 5*). Et is quidem sermo certissimus index ingenitæ mansuetudinis, et virginalis verecundia. fuit Aliorum quippe verecundiam suam reputans, sustinere non potuit, non potuit vini dissimulare defectum. Ubi sane increpata est a Filio, tanquam mitis et humilis corde, nec illi respondit, nec tamen desperavit, ministros admonens facere quod diceret eis.

11. Nunquid non ab initio venisse pastores, et primam omnium Mariam invenisse leguntur? *Invenierunt*, ait evangelista, *Mariam et Joseph et infantem positum in præsepio* (*Luc. ii, 16*). Sic et magi quoque, si recolis, non sine Maria matre ejus puerum invenerunt (*Matth. ii, 11*), et inducens in templum Domini templi Dominum, multa quidem a Simeone audivit tam de eo, quam de se ipsa (*Luc. ii, 34, 35*), ad loquendum tarda, velox ad audiendum. Et quidem *Maria conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo* (*Luc. 19, 51*) : sed in his omnibus neque de ipso incarnationis Dominicæ sacramento quodcumque verbum fecisse reperies. Væ nobis, qui spiritum habemus in naribus! Væ qui totum preferimus spiritum, qui, juxta illud comici, pleni rimarum effluimus undique) Terent. in *Eunucho*, I, ii, 25). Toties denique Maria filium audivit, non modo turbis loquentem in parabolis, sed et discipulis seorsum regni Dei mysteria revelantem, vidit miracula facientem, vidit deinde in cruce pendentem, vidit expirantem, vidit resurgentem, vidit et ascendentem : sed in his omnibus quoties verecundissimæ virginis, quoties pudicissimæ turturis vox memoratur audita? Denique legis in Actibus apostolorum, quod redeuntes a monte Oliveti unanimiter perseverabant

in oratione. Qui? si forte Maria adfuit, nominetur prima, quæ supra omnes est, tam Filii prærogativa, quam suæ privilegio sanctitatis. *Petrus et Andreas*, ait, *Jacobus et Joannes*, et cæteri qui sequuntur. *Hi omnes perseverabant unanimiter cum mulieribus, et Maria matre Jesu*. Itane et mulierum sese ultimam exhibebat, ut novissima omnium **1011** poneretur? Vere carnales adhuc discipuli, quibus necdum Spiritus erat datus, quia Jesus necdum fuerat glorificatus (*Joan. vii, 39*), quando facta est inter illos contentio de primatu (*Luc. xxii, 24*); cum Maria quanto major erat, humiliaret se non modo in omnibus, sed et præ omnibus. Merito facta est novissima prima, quæ, cum prima esset omnium, sese novissimam faciebat. Merito facta est omnium domina, quæ se omnium exhibebat ancillam. Merito denique super angelos exaltata est, quæ et infra viduas et poenitentes, infra eam de qua ejecta fuerant septem dæmonia, ineffabili sese mansuetudine inclinabat. Obsecro vos, filioli, æmulamini hanc virtutem, si Mariam diligitis; si contenditis ei placere, æmulamini modestiam ejus. Nihil enim tam idoneum homini, nihil tam congruum Christiano, maximeque monachum nihil adeo decet.

12. Et quidem manifesta satis in Virgine ex hac ipsa mansuetudine virtus humilitatis elucet. Nimirum collactaneæ sunt humilitas et mansuetudo, in eo confederatæ germanius, qui dicebat : *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* (*Matth. xi, 29*). Sicut enim mater præsumptionis elatio, sic mansuetudo vera nonnisi ex vera humilitate procedit. Nec in sola tamen Mariæ taciturnitate commendatur humilitas, sed evidentius resonat in sermone. Audierat : *Quod ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei* et nihil aliud quam ancillam ejus se esse respondit. Inde ventum est ad Elisabeth, et continuo Virginis gloria singularis eidem per Spiritum revelatur, Denique et mirabatur personam venientis, dicens : *Unde hoc mihi ut veniat Mater Domini mei ad me?* Commendabat et vocem salutantis, adjiciens. *Ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exsultavit in gaudio infans in utero meo* : et beatificabat fidem credentis : *Beata*, inquit, *quæ credidisti quoniam perficientur in te quæ acta sunt tibi a Domino*. Magna quidem præconia : sed et devota humilitatis nihil sibi passa retinere, in eum magis universa refudit, cujus in se beneficia laudabantur. Tu, inquit, magnificas matrem Domini : sed *magnificat anima mea Dominum*. In voce mea filium perhibes exsultasse in gaudio : sed *exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo* ; et ipse quoque, tanquam amicus sponsi, gaudio gaudet ad vocem sponsi. Beatam esse dicis quæ credidisset; sed credulitatis et beatitudinis causa respectus est supernæ pietatis, ut ex hoc magis *beatam me* dicant omnes generationes (*Luc. i, 35-48*), quia ancillam humilem et exigam respexit Deus.

13. Verumtamen nunquid putamus, fratres, Elisabeth sanctam in eo, quod per Spiritum utique lo-

quebatur, errasse. Absit! Beata plane quam respexit Deus, et beata quæ credidit. Hic enim magnus divinæ respectiois exstitit fructus. Ineffabili siquidem artificio Spiritus supervenientis tantæ humilitati magnanimitas tanta in secretario virginei cordis accessit, ut, quemadmodum de integritate et fecunditate prædiximus, hæc quoque nihilominus fiant stellæ ex respectu mutuo clariores, quod videlicet nec humilitas tanta minuit magnanimitatem, nec magnanimitas tanta humilitatem : sed cum in sua æstimatione tam humilis esset, nihilominus et in promissionis credulitate magnanimis, ut quæ nihil aliud quam exigam sese reputabat ancillam, ad incomprehensibile hoc mysterium, ad admirabile commercium, ad incrustabile sacramentum nullatenus se dubitaret electam, et veram Dei et hominis genitricem crederet mox futuram. Agit hoc nimirum in cordibus electorum gratiæ prærogativa divinæ, ut eos nec humilitas pusillanimes faciat, nec magnanimitas arrogantes; magis autem cooperentur sibi, ut non solum nulla ex magnanimitate subintret elatio, sed hinc maxime provehatur humilitas : ut inveniantur eo amplius timorati, et largitori munerum non ingrati; ac vicissim ex occasione humilitatis pusillanimitas nulla subrepat : sed quo minus de sua quisque vel in minimis præsumere consuevit, eo amplius **1012** etiam in magnis quibusque de divina virtute confidat.

14. Martyrium sane Virginis (quam nimirum inter stellas diadematis ejus, si meministis, duodecimam nominavimus) tam in Simeonis prophetia, quam in ipsa Dominicæ passionis historia commendatur. *Positus est hic*, ait sanctus senex de parvulo Jesu, *in signum cui contradicetur : et tuam ipsius animam, ad Mariam autem dicebat, pertransibit gladius* (*Luc. ii, 34, 35*). Vere tuam, o beata mater, animam gladius pertransivit. Alioquin nonnisi eam pertransiens, carnem Filii tui penetraret. Et quidem posteaquam emisit spiritum tuus ille Jesus (omnium quidem, sed specialiter tuus), ipsius plane non attingit animam crudelis lancea, quæ ipsius (nec mortuo parcens, cui nocere non posset) aperuit latus, sed tuam utique animam pertransivit. Ipsius nimirum anima jam ibi non erat; sed tua plane inde nequibat avelli. Tuam

ergo pertransivit animam vis doloris, ut plus quam martyrem non immerito prædicemus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis effectus.

15. An non tibi plus quam gladius fuit sermo ille, revera pertransiens animam, et pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus : *Mulier, ecce filius tuus?* (*Joan. xix, 26*.) O commutationem! Joannes tibi pro Jesu traditur, servus pro Domino, discipulus pro magistro; filius Zebedæi pro Filio Dei, homo purus pro Deo vero! Quomodo non tuam affectuosissimam animam petransiret hæc auditio, quando et nostra, licet saxea, licet ferrea pectora sola recordatio scindit? Non miremini, fratres, quod Maria martyr in anima fuisse dicatur. Miretur, qui non meminerit se audisse Paulum inter maxima gentium crimina memorantem, quod sine affectione fuissent (*Rom. i, 31*). Longe id fuit a Mariæ visceribus, longe id sit etiam a servulis ejus. Sed forte quis dicat : Nunquid non eum præscierat moriturum? Et indubitanter. Nunquid non sperabat continuo resurrecturum? Et edenter. Super hæc doluit crucifixum? Et vehementer. Alioquin quisnam tu, frater, aut unde tibi hæc sapientia, ut mireris plus Mariam compatiens, quam Mariæ filium patientem? Ille etiam mori corpore potuit, ista commori corde non potuit? Fecit illud charitas, qua majorem nemo habuit : fecit et hoc charitas, cui post illam similis altera non fuit. Jam te, mater misericordiae, per ipsum sincerissimæ tuæ mentis affectum, tuis jacens provoluta pedibus luna (67*), mediaticem sibi apud solem justitiæ constitutam devotis supplicationibus interpellat : ut in lumine tuo videat lumen, et solis gratiam tuo mereatur obtentu, quam vere amavit præ omnibus, et ornavit, stola gloriæ induens, et coronam pulchritudinis ponens in capite tuo. Plena es gratiarum, plena rore cœlesti, innixa super dilectum, deliciis affluens. Ciba hodie pauperes tuos, Domina; ipsi quoque catelli de micis edant, nec puero Abraham tantum, sed et camelis potum tribuas de superfluenti hydria tua (*Gen. xxiv, 15-20*) : quia tu vere puella es prælecta et præparata. Altissimi Filio, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

IN NATIVITATE B. V. MARIE

SERMO

De aqueductu.

1. Fecundæ Virginis amplectitur cælum præsentiam, terra memoriam veneratur. Sic nimirum totius boni illic exhibitio, hic recordatio invenitur; ibi satiætas, hic tenuis quædam libatio primitiarum; ibi res, et hic nomen. *Domine*, inquit, *nomen tuum in æternum, et memoriale tuum in generatione et ge-*

Dnerationem (*Psal. ci, 13*). Generatio et generatio, non angelorum profecto, sed hominum est. Vis scire quia nomen et memoriale ejus in nobis est, præsentia in excelso? *Sic orabitur*, inquit : *Pater noster qui es in cælis 1013 sanctificetur nomen tuum* (*Matth. vi, 9*). Fidelis oratio, cujus ipsa priepiscopum Cantuariensem, lib. iv, epistola 41, ad Ernulfum priorem Cantuariensem.

(67*) Id est, *Ecclesia*. Vide supra nn. 3, 5.

(68*) De hoc festo vide epistolas 86, 152, 174 et 410. Item de Octavis ejusdem festi lege Anselmum